

Naslovnica › Sve vijesti › Vijesti

Veliko NE konzumaciji alkohola kod maloljetnika

VIJESTI

12/08/2024

*U krugu kojega čine obitelj, društvo, mediji i škola treba znati podvući crtu i glasno reći **NE** konzumaciji alkohola kod maloljetnika.*

Danas je možda teže nego ikada zaštititi djecu i tinejdžere od opijata, pa tako i od alkohola. Može se slobodno reći da je sve nadohvat ruke. Mladi slobodno u trgovinama kupuju alkoholna pića i cigarete unatoč zabrani prodaje spomenutih proizvoda mladima od osamnaest godina. Zašto se to događa? Gdje je izgubljena savjest onih koji prodaju te proizvode mladima? Gdje su nestale kontrole po trgovinama i ima li ih uopće? Činimo li dovoljno kako bismo zaštitili mlade od štetnih posljedica konzumiranja alkohola i kako je došlo do masovne pojave da maloljetne osobe piju alkohol? U serijalu tekstova pod temom *"Maloljetnici i alkohol – zašto šutimo o sve većem problemu"* nastojat će se obraditi sve važne teme ove problematike.

Nema potrebe posebno isticati da maloljetne osobe ne smiju piti alkohol. U tome svakako ogromnu ulogu imaju obitelj, škola, razne institucije pa i država u cjelosti. Osiguravanje adekvatnih mjera prevencije, obrazovanje i nadzor ključni su faktori koji doprinose smanjenju broja maloljetnika koji konzumiraju alkohol. No ponekad, kao da i samo društvo diktira zadani obrazac ponašanja koji nameće pravilo da je alkohol općeprihvaćen trend pa tako i kod maloljetnika.

Možda bismo se svi trebali zapitati kakvu poruku šaljemo? Izgleda da poruke nema. S obzirom na činjenice, koje ne idu u prilog maloljetnicima i njihovoj konzumaciji alkohola, pravo je vrijeme da se sustavnije počnu provoditi učinkovite mjere prevencije.

Kada govorimo o konzumaciji alkohola kod mladih, svakako treba znati što sve unosom alkohola čini organizmu.

„Alkoholizam je kronična recidivirajuća bolest. Opisuje se kao stanje psihičke, katkad i fizičke ovisnosti, koje nastaje radi dugotrajne i prekomjerne konzumacije alkohola, koju karakterizira neodoljiva želja da se nastavi s pijenjem (gubitak kontrole) unatoč svjesnosti o ozbiljnim štetnim posljedicama. Alkohol oštećuje praktički sve organe i tkiva, osobito mozak (demencija), živce, jetra, remeti psihičko funkcioniranje, uzrokuje visoko rizično ponašanje u prometu i na mnogim radnim mjestima i teški poremećaj socijalnog funkcioniranja u obitelji, na radnom mjestu i zajednici“, pojašnjava **prof. dr. sc. Slavko Sakoman, neuropsihijatar.**

Problem ovisnosti treba znati prepoznati i adekvatno na vrijeme pomoći.

Zabrinjavajući negativni trendovi

Alkoholizam je među najraširenijim ovisnostima koje postoje u Hrvatskoj. Dobna granica pomaknula se na djecu koja već u petom i šestom razredu osnovne škole počinju konzumirati alkohol. Gledamo li unazad dva ili tri desetljeća, situacija ipak nije bila takva. Raširenost problema pijenja alkohola kod mladih vrlo je zabrinjavajuća. Većina tinejdžera smatra kako je pijenje alkohola „*sasvim normalna stvar*“, nešto što se podrazumijeva kao normalno i prihvaćeno ponašanje.

Zašto je u društvu došlo do takvih promjena i zašto mladi sve više posežu za alkoholom? Je li zakazao sustav ili društvo u cjelini? Prof. dr. sc. Slavko Sakoman ističe kako je očigledan trend da gotovo da i nema zabave adolescenata bez konzumacije alkohola uz sklonost opijanju „Trend u tom smislu se pogoršava i sve mladi tinejdžeri na proslavama rođendana npr. uspiju izbjeći kontroli roditelja pa nabavljaju i piju alkohol. Premda postoje zakonska ograničenja zabrane prodaje alkoholnih pića i duhanskih proizvoda i ulaska u noćne klubove i kockarnice maloljetnicima te zaštitne mjere se ne provode kako bi trebalo“, ističe Sakoman.

„Pošteno je reći da je unazad dva – tri desetljeća zlouporaba alkohola i broj alkoholičara bio znatno veći nego danas. I broj poginulih zbog pijenja u prometu bio je znatno veći. Prof. Hudolin je zaslužan za pokretanje snažne javno-zdravstvene kampanje protiv pijenja alkohola i izgradio je obiman i snažan sustav za liječenje i rehabilitaciju alkoholičara. U tim vremenima droge su bile daleko manje dostupne, ali i smirujući lijekovi (pogotovo sedativi BZD tipa). No, zadnjih godina čini se da je uz liberalizam glede konzumacije psihoaktivnih tvari i igara na sreću (koje se reklamiraju od jutra do sutra), povezan s afirmacijom egocentričnog hedonizma silno doprinio potražnji osobito stimulativnih droga i sklonosti visokorizičnoj zabavi“, smatra Sakoman.

Zabrinjavajuće statistike: Prema Europskom istraživanju uzimanja alkohola i droga (ESPAD), hrvatski petnaestogodišnjaci su na visokom drugom mjestu.

Kako je u razgovoru pojasnio prof. Sakoman, postoji nekoliko međunarodnih istraživanja koje se bave istraživanjem ponašanja i navika malodobnika. Najpoznatije je HBSC (Ponašanje povezano sa zdravljem školske djece), koje uključuje jedanaestogodišnjake, trinaestogodišnjake i petnaestogodišnjake iz kojeg stoji sustav zdravstvenog osiguranja, a sudjelovalo je 45 država.

„Prema rezultatima posljednjeg (2022.), vidljivo je da nije došlo do daljnjeg pogoršanja vezanog uz pitanje konzumacije alkohola, no Hrvatska je značajno iznad prosjeka i među 13-godišnjacima zauzima 11. mjesto. Prema tom istom istraživanju, Hrvatska i dalje zauzima **posljednje mjesto po broju učenika koji su izjavili da vole školu**. Prema Europskom istraživanju uzimanja alkohola i droga (ESPAD), hrvatski petnaestogodišnjaci su na visokom **drugom** mjestu (19%) po redovitom pušenju cigareta zadnjih mjesec dana (bugarski su prvi (20%). Samo usporedbe radi, u Norveškoj puši samo 2% njihovih vršnjaka. Istraživanja su potvrdila značajan porast učenika koji su uključeni u igre na sreću (za novac). To istraživanje je potvrdilo da je 42% učenika pilo s 13 godina života ili ranije, po opijanju smo na visokom **sedmom mjestu**. Zadnji mjesec bilo je jednom ili više puta pijano 54% 15-godišnjaka, a 81% maloljetnika je probalo alkohol u životu barem jednom”, naglasio je Sakoman.

Važnost obitelji

Obitelj u prevenciji ovisnosti ima ogromnu ulogu. Naravno, ovdje se u obzir moraju uzeti mnogi aspekti koji nažalost ponekad negativno utječu na djecu i mlade, kao što su disfunkcionalne obitelji, roditelj(i) alkoholičar(i), nasilje u obitelji i sl. Dijete gradi svoja stajališta i ponašanja prema obrascima ponašanja koje vidi u svojoj obitelji. Naravno, postoje izuzetci. Netko se može oduprijeti lošem utjecaju, pronaći način kako se uzdignuti iznad loših navika ponašanja i biti bolji.

Sakoman ističe da je upravo obitelj temelj društva i da škola ima veliku ulogu u prevenciji ovisnosti. Također, ističe i potrebu da se provode školski programi prevencije ovisnosti.

„Školski programi predviđaju potrebu da se roditelje uči i potiče kako da svoju djecu odgajaju za izbjegavanje rizičnih ponašanja i da im sami svojim ponašanjem moraju biti što bolji primjer. Postoji i priručnik u kojem sam opisao kako bi to trebalo činiti. No, posljednjih desetak godina, premda je došlo je do eksplozivnog rasta ponude i potrošnje droga, čini se da se sustav za kontrolu droga u državi raspao. Podaci Instituta Ruder Bošković potvrdili su da je u relativno kratkom vremenu (od 2016. na ovamo u odnosu na stanje 2010. – 2015, potrošnja kokaina porasla preko 500%, amfetamina preko 800%, kanabisa oko 500%). Tek nedavno se počelo govoriti kako bi nešto trebalo učiniti da se ograniči to masovno oglašavanje igara na sreću. Ovo nudi se djeci kao uz igru da probaju

alkohol je **izričito štetno**. Tako dijete, čiji se mozak još razvija, stječe iskustvo doživljaja euforije uzimanjem nekog sredstva što ga potiče da to iskustvo ponovi. Mozak (prefrontalni korteks), sa sustavom za samokontrolu ponašanja koja izazivaju brzu ugodu, završava razvoj s 21 godinom. Upravo radi toga je potrebna eksterna kontrola procesa odrastanja jer je većina rizičnih ponašanja upravo povezana s izazivanjem brze i intenzivne ugone (alkohol, droge, seks, hrana, igre na sreću)", smatra Sakoman.

Obitelj u prevenciji ovisnosti ima ogromnu ulogu.

„Ovisnost, kao bolesno kronično stanje, se brže razvije, a teže liječi ako se s konzumacijom sredstva ovisnosti započne ranije. I motivacija za izvršavanje obaveza (osobito školskih) postaje sve manja što je konzumacija droga i/ili alkohola intenzivnija pa je ishod obrazovnog procesa lošiji. Potvrđeno je više i drugih rizika i štetnih posljedica koje će imati tinejdžeri koji počinju rano piti alkohol i/ili konzumirati kanabis. To je veća sklonost prelasku na druge još teže droge, inteligencija je na koncu niža, češće su potrebe psihijatrijskih liječenja, veći su i teži konflikti u obitelji, češće su u sukobu sa zakonom češće čine prekršaje u prometu pa i teške prometne nesreće i imaju mnogo lošiju perspektivu sretnog obiteljskog života“, ističe Sakoman.

Čitav niz negativnih posljedica konzumacije alkohola svakako bi trebao biti dovoljnim razlogom zašto reći jasno i glasno **NE kad su u pitanju maloljetnici**.

Autor: Antonia Hohnjec

fotografije/ilustracije: Pixabay

NAPOMENA: Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti.